

Buugga Yoo'eel iyo Kaniisadda La'odikiya ee Sabtida Todobaad - Lambarka Toddoba iyo Tobnaad

Jeff Pippenger
2025-12-23

Tirada Todoba iyo Toban

Waxaannu ku soo afmeeray maqaalkii hore tixgelin aan weli dhammaystirnayn oo ku saabsan waxsii-sheegyadii Abrám iyo Bawlos, kuwaas oo sadarba sadar ka soo saara muddo 430 sano ah, oo ka kooban 30 sano oo ay raacaan 400 sano. Waxaan u malaynayaa inay jiraan qaar ka mid ah kuwa ku dhex jira dunida fiqiga oo laga yaabo inay 30-ka sano u arkaan inay yihiin muddo ka dambaysa 400 sano, hase yeeshee marka si guud looga hadlayo, soddonka sano waxaa loo qoondeeyaa bilowga muddada. Ma 400 baa marka hore ah oo ay raacaan 30, mise 30 baa marka hore ah oo ay raacaan 400? Waa soddon ay raacaan afar boqol, waayo waxaa jira markhaatiyo badan oo caddaynaya muddo soddon sano ah, oo ku xidhan oo ay daba socoto muddo waxsii-sheegid labaad.

Yuusuf wuxuu jiray soddon sannadood markii uu bilaabay adeeggiisii Fircoon, sida ku qoran Bilowgii 41:46. Markaas waxaa billowday toddoba sannadood oo barwaaqo ah, kuwaas oo ay ku xigeen toddoba sannadood oo abaar ah. Yuusuf, isagoo ah astaan Masiixa, isagoo soddon jir ah, waxaa ku xigay laba xilli oo min 2520 maalmood ah. Markii Masiixu soddon jir ahaa, waxaa ku xigay laba xilli oo 1260 ah, kuwaas oo marka la isu geeyo noqda 2520; taas oo iyaduna ku xidhan toddoba goor oo saaran laba boqortooyo.

Daa'uud wuxuu jiray soddon sannadood markii uu boqor noqday, oo wuxuu boqornimada hayay afartan sannadood, sida ku qoran 2 Samuu'eel 5:4. Daa'uud wuxuu astaan u yahay Masiixa, oo markii Masiixu jiray soddon sannadood, waa la baabtiisay dabadeedna waxaa loo kaxeeyey cidlada afartan maalmood; kaddibna sarakiciddiisii, oo baabtiiskiisu astaan u ahaa, ayuu afartan maalmood ku hadhay isagoo xertiisii si shakhsi ah wax u baraya. Iskutallaabta dusheeda, baabbi'inta Yerusaleem waxaa naxariis ahaan dib loogu dhigay afartan sannadood, taas oo barbar socota afartankii sannadood ee dhimashada cidlada bilowgii taariikhdooda axdiga.

Yexesqeel wuxuu jiray soddon sannadood markii loogu yeedhay inuu nebiga noqdo sida ku qoran Yexesqeel 1:1. Hadda waqti uma qaadan doono inaan ka hadlo muddadii ka dambaysay sannadkii soddonaad ee Yexesqeel, laakiin waxaan halkaan ku dari doonaa soo koobid gaaban oo AI ah oo ku saabsan xaqiiqooyinka la xaqiijiyey ee muddada ay adeeggiisu socday. “Waxsii sheegyada Yexesqeel waxay ka mid yihiin kuwa ugu saxda ah ee taariikhdooda loo cayimay Axdiga Hore, iyadoo 13 taariikhood oo gaar ah lagu bixiyey guud ahaan kitaabka. Kuwaas oo dhammi waxaa laga xisaabiyey sannadkii masaafurintii Yehooyaakiin (597 BCE oo ah sannadka 1aad), taasoo bixinaysa qaab-dhismeed taariikheed oo cad oo ku fidsan ku dhowaad 22 sannadood.”

Ciise wuxuu jiray soddon sannadood markii la baabtiisay, dabadeedna axdiga ayuu kuwa badan la adkeeyey, hal toddobaad.

Masiixu-Diidka waxaa si nebiyad ahaan ah u xukuma qaabka Masiixa, oo sida Masiixu uu soddon sannadood ugu jiray diyaar-garowga qaadashada hawshiisa Wadaadka Sare ee Samada, muddadii nebiyadeed ee soddonka sannadood ah ee loo aqoonsaday masiixu-diidka waxay ahayd laga bilaabo ka qaadistii “maalinlaha” ee 508 ilaa 538, markii baabannimadii awood loo siiyey sidii wadaad sare oo been-abuur ah; sida Masiixa qudhiisa loogu subkay xoog markii la baabtiisay, waayo 1260-ka sannadood ee gudcurka baabannimada waxay la simnaanayaan 1260-kii maalmood ee iftiinka saafi ah ee Masiixa laga bilaabo baabtiiskiisa ilaa iskutallaabta, taas oo la jaanqaadaysa dhaawicii dhimashada lahaa ee baabannimada ee 1798.

Midna kuma jiro xilliyadan hore ee laba-geesoodka ah ee ku bilaabma muddo soddon sano ah, oo ka horreeya tallaabadii ugu horraysay ee Abram ee geeddi-socodkiisii axdiga ee saddexda tallaabo lahaa. Sidaas daraaddeed, kan Abram ayaa ah kii ugu horreeya ee la xusay, in kastoo ay taas ahaan kari lahayd oo keliya ka dib markii lagu xaqiijiyey markhaatifurkii labaad ee Bawlos. Markii Bawlos qoray erayadiisii, wax sii sheegiddii 400ka sano ahayd waxay noqotay wax sii sheegid 430 sano ah, taas oo 30kii sano ee ugu horreeyey laga soocay muddadii ugu dambaysay ee wakhtiga.

Waxaan ku adkaysanayaa, anigoo ku salaynaya dabecadda Masiixa, sida loogu matalay Alfa iyo Oomeega, in geeddi-socodka axdiga ee boqolka afartan iyo afarta kun, kuwaas oo ah oomeegada waxsii-sheegiddii laba-geesoodka ahayd ee Ibraam iyo Bawlos ee soddonka sano—oo ay ku xigto afar boqol oo sano—ay khasab tahay inay lahaato dhiggeeda u dhigma ee oomeegada taariikhda axdiga, taas oo ah taariikhda shaabadaynta boqolka afartan iyo afarta kun. Muddada soddonka sano ah, oo ay raacayso muddo kale oo ka soocan, waa in loo oofiyaa qaab aan waqti ku dabaqin, laakiin oofiya waxsii-sheegiddii aasaasiga ahayd ee Ibraam ee 430 sano. Way fiicnaan lahayd haddii aad mar kale akhrido weedhii hore, dabadeedna aad ku soo noqoto qodobkan oo aad halkaas ka sii waddo.

Ciise, Yuusuf, Daa'uud, iyo Yexesqeel dhammaantood waxay ku jireen soddon sannadood oo diyaar-garow ah oo loogu talagalay hawl astaan u noqon lahayd dadka Ilaah maalmaha ugu dambeeya. Yexesqeel nebiga, Yuusuf oo astaan u ah Masiixa wadaadka ah, iyo Daa'uud oo ah boqorka. Afar calaamadood, laakiin mid ka mid ah calaamadaha matalaya Wadaadka Sare ee Jannada wuxuu leeyahay wakiil bini'aadan ah iyo mid Rabbaani ah. Afartaas markhaati dhammaantood waxay waafaqsan yihiin soddonka sannadood ee Aabraam oo ay raacdo xilli nebiyadeed.

Masiix-diidku wuxuu ku jiray diyaar-garow soddon sannadood, dabadeedna waxaa la siiyey awood 1260 sannadood ilaa ay heshay dhimashadeedii ugu horraysay sannadkii 1798. Iyadu waa astaanta dhimashada labaad, waayo mar kale ayay dhimataa marka wakhtiga imtixaanku xirmo. Dhimashada labaad waa dhimasho weligeed ah. Innagu waxaynu u adeegnaa Badbaadiye sara kacay, maxaa yeelay Masiixu uma uusan dhiman weligiis, kumana uusan dhiman dhimashada labaad. Marka bogsado boogta dilaaga ah ee baabacyada, Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad waxay caddeynaysaa in ay mar kale xukumi doonto 42 bilood, taas oo ka dhigan muddo

nebiyadeed, iyada oo aan lahayn curiye waqti.

Markay iyadu ku soo sara kacdo sharciga Axadda, ciidanka ka hor imanaya hawsheeda waa kuwii la soo sara kiciyey dhammaadka saddexda maalmood iyo badhkii ee Muujintii kow iyo tobnaad. Laba quwadood oo la soo sara kiciyey, oo labaduba calammo yihiin—midda Sabtida maalinta toddobaad iyo middana qorraxda—ayaa noqda barta tixraaca ee dunida oo dhan, iyadoo aadanuhu samaynayo doorashadiisii ugu dambaysay ee nolosha ama dhimashada.

Sharciga Axadda, kan Masiixa ka geesta ah, oo sidoo kale ah bahalka, wuxuu matali doonaa midowga saddex-geesoodka ah ee masduulaagga, iyada lafteeda (bahalka), iyo nebiga beenta ah. Saddexdaas quwadood waxay ku midoobi doonaan ka gees ah kiniisadda Ilaah, taas oo la kor u qaadayo buuraha oo dhan ka sarreeya. Kiniisadda Ilaah ee guulaysatay waxay ku jirtaa diyaar-garow soddan sannadood ah, ma aha soddan sannadood oo macne toos ah leh, ee waa muddo nebiyadeed oo la aasaasay oo soddan ku lammaan tahay, taas oo weli sii jirta sidii wax sii sheegid ka dambaysay amarkii 1844, iyada oo caddaynaysa in dabaqidda wakhtiga nebiyadeed aanay mar dambe ansax ahayn. Way fududahay in la arko in soddan sannadoodku matalayaan muddo diyaar-garow u ah nebi, wadaad, iyo boqor, kuwaas oo, iyagoo ah kiniisadda guulaysatay, matali doona boqortooyada ammaanta. Afarta markhaati ee Ezekiel, Masiixa, Yuusuf, iyo Daawuud waxay matalaan awoodda boqortooyada Ilaah isla muddadaas uu baabasi iyo midowga saddex-geesoodka ahi dunida ugu hoggaaminayaan Armageddoon.

Kaniisadda guulaysatay ayaa kor loo qaadaa marka sharciga Axadda laga hirgeliyo Maraykanka, oo sida ku cad markhaatiga Axdigii Hore iyo Axdigii Cusub, dadka axdiga leh ee ah boqolka iyo afartan iyo afarta kun waa inay noqdaan boqortooyo wadaaddo ah.

Idinkuna sidoo kale, sida dhagaxyo nool, ayaa laydinku dhisay guri ruuxi ah, wadaadnimo quduus ah, si aad u bixisaan allabaryo ruuxi ah oo Ilaah ka aqbali karo xagga Ciise Masiix. 1 Butros 2:5.

Wadaaddadu waa inay soddon jir ahaadaan markay bilaabaya inay macbudka ka adeegaan, sidaas darteedna waxaa jira muddo waqti ah ka hor xeerka Axadda oo wadaadnimo lagu diyaarinayo inay u adeegto sidii qurbaan la ruxo oo ah midhaha ugu horreeya. Wadaaddada, kuwaas oo ah boqol iyo afartan iyo afarta kun, waxaa lagu metelaa reer Laawi habka daahirinta ee uu dhammaystiray Rasuulka Axdiga. Waxaa jira wakhti nebiyadeed oo horseeda xeerka Axadda, kaas oo hab daahirin ahi ku diyaarinayo adeeg quduus laga dhigay wakhtiga roobka dambe. Diyaargarowgu wuxuu ku dhammaadaa xeerka Axadda, sidaas darteed muddada soddonka ahi waxay metelaysaa diyaarinta wadaaddada, oo sidaasna ugu dhiganta da'da looga baahan yahay wadaad. Masiixu isagoo ah Wadaadka Sare wuxuu bilaabay adeeggiisa isagoo 30 jir ah, oo maxaa yeelay Yuusuf wuxuu astaan u yahay Masiixa, isaguna wuxuu bilaabay adeeggiisa isagoo soddon jir ah. Masiixa been-abuurka ahna wuxuu ku jiray 30 sannadood oo diyaargarow ah, sidaas darteed waxaan haynaa saddex markhaati oo muujinaya in muddo 30 sano ahi ay metelayso diyaarinta wadaadnimo.

“Arrinta weyn ee dhowaan iman doonta waxay kala sooci doontaa kuwa aan Ilaah magacaabin, isaguna wuxuu heli doonaa adeeg nadiif ah, run ah, oo quduus laga dhigay, oo loo diyaariyey

roobka dambe.” Selected Messages, book 3, 385.

Walaashay White waxay si toos ah u baraysaa in mar kasta oo kaniisaddu daahir tahay, Ruuxa Waxsii sheegiddu firfircoon yahay. Markii arrinta weyn ay haramaha ka kala soocdo sarreenka, waxaad yeelan doontaan adeeg quduus laga dhigay oo ka kooban Ciise iyo Yuusuf oo wadaadka ah kaas oo ah Ilaahnimo iyo dadnimo labadaba, Ciise iyo Yexesqeel oo nebigii ah, Ciise iyo Daa’uud oo boqorkii ah. Kuwa la diyaariyo muddada lagu astaysay soddon sannadood, waxay ka mid ahaan doonaan boqol iyo afartan iyo afar kun, waxaana loo metelaa sidii nebiyo, wadaaddo, iyo boqorro. Saddexdaas qof ee aadanaha ah dhammaantood waa calaamado Kitaabiga ah oo matala shaqada Masiixa ee ah nebi, wadaad, iyo boqor; sidaas darteed tirada soddon waxay noo oggolaanaysaa in aynu ka soo saarno in mid kasta oo ka mid ah saddexdan qaybood ee lagu soo saaro calaamadaha Kitaabiga ah, kuwaas oo la diyaariyey soddon sannadood, marka lala mideeyo Masiixa, ay metelaan isu-keenidda Ilaahnimada iyo dadnimada. Sidaas awgeed, wadaaddadaas lagu diyaariyo muddada astaan ahaan loo sheegay ee soddonka sannadood ah waxaa loo metelaa sidii calanka Ilaahnimada oo lagu daray dadnimada.

Afartanka iyo afarta bilood ee qubayska dhiigga ee ugu dambeeya ee baadariga ayaa dhacaya inta Masiixu dadka dhex socdo afartan iyo laba bilood isagoo ku jira shakhsiyadda xertiisa. Afartan iyo laba bilood oo addoonsi iyo dulmi ah, oo ku dhammaanaya samatabbixin, sida ay u matalaan afarta boqol iyo soddonka sannadood ee wax sii sheegidda laba-geesoodka ah ee Aabraam. Afarta boqol ee sannadood ee Aabraam waxay ku dhammaadaan samatabbixintii Badda Cas, taas oo ah tusaale Kitaabka Quduuska ah oo caadi ah oo muujinaya xidhitaanka wakhtiga tijaabada, dhammaadka afartan iyo labada bilood ee astaan ahaan loo nisbeeyo baadariga.

Afartan iyo laba bilood waxay ka dhigan yihiin wakhtiga tijaabada laga bilaabo sharciga Axadda ee Maraykanka ilaa albaabka nimcadu u xidhmo aadanaha. Hase ahaatee, muddadaas 42-ka bilood ah, ka dib xilli soddon sano ah oo diyaar-garow ah, Masiixu wuxuu ku adkaynayaa axdiga qofka hadhaaga ku jira. Wadaadka been-abuurka ah ee ka gees ah Masiixa wuxuu gaadhaa dhammaadkiisa ugu dambeeya isla meeshii Masiixu ku dhintay xaggiisa, taas oo ah isla meeshii Fircoon, boqorkii Masar, ku dhintay xaggiisa. Buur Karmel nebiyadii Bacal waa lagu laayay, sidaas darteedna waxay aqoonsanaysaa dhimashada nebiga beenta ah waqtiga sharciga Axadda. Waqtiga sharciga Axadda, waxaa jira nebi been ah oo markaas la dilo, masduulaagii oo uu Fircoon matalo, iyo bahalkii oo uu baabanimadu matasho. Kuwan oo dhan waxaa lagu metelayaa waqtiga sharciga Axadda iyagoo colaadi ka dhexayso wadaaddadii, boqorradii, iyo nebiyadii Ilaah. Kaniisaddu waa la daahiriya wax yar ka hor sharciga Axadda, hibada waxsii sheegidduna waa la soo celiyaa—islaba meeshii nebiga beenta ahi ku dhinto. Wixii intaas ka dambeeya, dagaalku wuxuu ku saabsan yahay farriinta nebinnimo ee runta ah ama tan beenta ah.

Muddada astaanleyda ah ee 30-ka sano ahi waxay ka dhigan tahay waqti ka horreeya sharciga Axadda. Muddadaasu waa wakhti diyaar-garow u ah wadaaddada, waayo Masiixu wax walba ayuu tusaale ugu yahay, maxaa yeelay kuwanu waa kuwa Wanka raaca. Gudaha 30-kii sano ee ugu horreeyey ee waxsii sheegidda Ibraahim, axdigii waa la dhisay, sidaas darteedna waxaa lagu gartaa in wax kasta oo muddada diyaar-garowga ee wadaaddadu ay ka dhigan tahay, ay tahay muddada uu Rabbigu ku cusboonaysiinayo axdigiisa boqolka iyo afar iyo afartan kun, sida uu tusaale ahaan

u muujiyey taariikhda alfa ee Ibraahim. Muddadaasu waa wakhti diyaar-garow u ah wadaaddada bilaaba inay adeegaan marka sharciga Axaddu yimaado, markay gaadhaan da'da soddon jirka, xilligaas oo lagu subko Ruuxa Quduuska ah sidii Masiixa loogu subkay baabtiiskiisii. Run kale oo laga soo saari karo taariikhda alfa ee Ibraahim waa in wax kasta oo muddada u horseedaysa sharciga Axadda ay ka dhigan tahay, ay tahay inay noqoto mid aad u weyn, waayo omega had iyo jeer way ka xoog badan tahay alfa. Sharciga Axaddu waa omega-ga uu matalo Oktoobar 22, 1844, iskutallaabta, Kormariddii Masar, iyo wixii la mid ah.

Sharciga Axadda wuxuu u taagan yahay dhammaadka xilliga uu astaan ahaan u matalayey muddada soddonka sano ah. Waxaa hore loogu sii muujiyey ku dhowaad sheeko kasta oo waaweyn oo badbaado la xidhiidha, sidoo kalena waa dhammaadka taariikhda axdiga ee qoom la doortay oo ka bilaabatay Abram. Iyada oo ay jirto caddaynta noocaas ah ee miisaanka nebinnimo ee ku saabsan dhammaadka xilligaas, iyo ujeeddada culus ee xilliga laftiisa, maxay noqon lahayd barta bilowgu?

Waxaa jira xilli nebiyadeed oo lagu matalay soddon sannadood, kaas oo markhaatiyaal tiro badan ay ku muujinayaan inuu ku dhammaado sharciga Axadda. Halkaas marka la gaaro waxaa xiga xilli kale oo lagu matalay qiyaamo tirooyin kala duwan leh, mid kasta oo ka mid ah xilliyadaasuna wuxuu soo bandhigayaa markhaati ku saabsan xariiq taariikheed oo nebiyadeed oo raaca sharciga Axadda. Qaar ka mid ah xilliyadaas waxay matalayaan xariiqda gudaha ee taariikhda kaniisadda, qaar kalena xariiqda dibadda ee dunida u sii socota Armageddoon.

Waxaa laga yaabaa inay habboon tahay marxaladdan in aynu is xusuusinno in aynu diidnay adeegsiga wax sii sheegis kasta oo waqtiyeed ee maalmaha ugu dambeeya si ay u matasho taariikho la aqoonsan karo, ilaa maalinta iyo saacadda lagu dhawaaqo dhammaadka belaayoyinka. Waxaan u adeegsan doonaa Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad si aan u muujiyo qodobkayga ah inaan mar dambe dabaqin waqtiga wax sii sheegidda. Cutubka laba iyo tobnaad waxaa ku jira saddex aayadood oo tilmaamaya waqtiga wax sii sheegidda.

Oo anna waan maqlay ninkii maro wanaagsan ku labisnaa, oo dul taagnaa biyaha webiga, markii uu gacantiisa midig iyo gacantiisa bidixba xagga samada u taagay, oo ku dhaartay Kan weligiis nool, in ay ahaan doonto wakhti, wakhtiyo, iyo badh; oo markii uu dhammeeyo kala firdhinta xoogga dadka quduuska ah, waxyaalahan oo dhammu way dhammaan doonaan. Daanyeel 12:7.

Oo laga bilaabo wakhtiga allabariga joogtada ah la qaadi doono, oo karaahiyada baabba' keenta la taagi doono, waxaa jiri doona kun iyo laba boqol iyo sagaashan maalmood. Daanyeel 12:11.

Waxaa barakaysan kii samra oo gaadha kun iyo saddex boqol iyo shan iyo soddon maalmood. Daanyeel 12:12.

Kuwa Milleritesku waxay si sax ah u fahmeen mid kasta oo ka mid ah saddexdan aayadood. Saddexdan waxsii sheegyona waa qayb ka mid ah runta matasha aasaasyada. Hase yeeshee fahamkii Millerite ee aayadahan wuxuu ku salaysnaa ku-dhaqanka mabda'a maalin sannad u dhigma. Maadaama "wakhti dambe uusan jiri doonin," aayadahani waa inay lahaadaan adeegsi

kale, waayo waxsii sheegyada oo dhan waxay ka hadlayaan muddada roobka dambe. Aayadahani waa inay lahaadaan faham ku saabsan roobka dambe oo aan adeegsan wakhti si farriin loo abuuro, isla markaana aan ka hor imanayn fahamkii Millerite ee aayadahan. Aragtida saxda ah ee Millerite ee aayadda dhexe ee saddexdan aayadood, (aayadda kow iyo tobnaad), waa in ay matasho muddo laba-geesood ah, oo ka bilaabmaysa muddo soddon sano ah, taas oo ay ku xigto 1260 sano. Aayadda kow iyo tobnaad waxay tilmaamaysaa muddada soddonka sano ah ee ka horraysa sharciga Axadda, sida ay u matasho taagidda karaahiyada baabba'da.

Daanyeel laba iyo tobnaad waa cutubka ku jira Erayga Ilaah oo soo bandhigaya habka daahirinta ee dadka Ilaah, kaas oo dhaca maalmaha ugu dambeeya wakhtiga dhammaadka marka wax sii sheegid ka mid ah kitaabka Daanyeel la furo shaabaddiisa. Aayadda kow iyo tobnaad waxa aynu ka helaynaa wax sii sheegid ay hormuudayaashu si sax ah u fahmeen inay tahay muddo soddon sano ah oo horseedaysa muddo 1260 sano ah. Cutubka laba iyo tobnaad, saddexda wax sii sheegid ee ku jira aayadaha toddobaad, kow iyo tobnaad, iyo laba iyo tobnaad dhammaantood waa la shaabadeeyey ilaa wakhtiga dhammaadka. Wakhtiga dhammaadka, saddexdaas wax sii sheegid waa in shaabaddooda la furaa, waayo Erayga Ilaah marna ma fashilmo. Isla cutubkaas gudihiisa ayaa lagu soo bandhigay sawirka ugu cad ee xidhitaanka wakhtiga imtixaanka aadanaha ee Kitaabka Quduuska ah; sidaas darteed cutubka laba iyo tobnaad, si dhab ah oo si gaar ahba, waxa uu tilmaamayaa dhammaadka Adventism-ka in ka badan bilowgiisa.

Saddex waxsii oo ku jira Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad ayaa lagu shaabadeeyey isla tuduca Qorniinka ee ay shaabadeynta iyo furfuristu ka hesho qeexiddeeda weyn ee waxsii sheegidda. Saddexdaas waxsii waxay furfurmaan taariikhda boqolka afartan iyo afarta kun, waayo Alfa iyo Oomega had iyo jeer waxay ku muujiyaan dhammaadka wax, bilowga wax la socda. Waxa lagu furfuray saddexda xilli ee waxsii sheegidda ee cutubka laba iyo tobnaad waxay matalaan furfuristii ugu dambaysay ee Erayga waxsii sheegidda ee Ilaah. Furfuristaas waxaa lagu soo bandhigay Muujintii cutubka koowaad markii Muujintii Ciise Masiix la furfuray, wax yar ka hor xidhitaanka wakhtiga nimcada. Aayadda kow iyo tobnaad ee Daanyeel laba iyo tobnaad waa dhiggeeda sawirkii ugu horreeyey ee Aabraam iyo Bawlos ee waxsii laba-geesood ah oo ku bilaabatay muddo soddon sannadood ah.

Saddexda waxsii-sheeg ee ku jira Daanyeel laba iyo tobnaad waa waqtiyo astaan ah oo la furfuro wakhtiga ugu dambeeya ee dhammaadka, furfuridduna waxay keentaa daahirinta ugu dambaysa ee dadka Ilaah. Midka koowaad ee saddexdaas waxsii-sheeg waxaa bixiya Masiixa qudhiisu, oo marka uu waxsii-sheegga soo bandhigayo wuxuu dul taagan yahay biyaha isagoo huwan dhar linen ah, taasoo tilmaamaysa dhammaadka muddo waxsii-sheeg ah oo lagu matalay 1260 sannadood, isla markaana qeexaysa dhammaadka muddadaas inuu yahay dhammaadka kala firdhinta xoogga dadka Ilaah. Dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya waa boqol iyo afar iyo afartan kun, iyaguna way kala firdheen.

Masiixu keliya kuma taagna biyaha isagoo ka jawaabaya su'aal, ee su'aashuna waxay ku bilaabmaysaa erayadan: "Ilaa goorma?" "Ilaa goorma?" waa astaan nebiyadeed oo sidoo kale Ciise lagu weyddiiyo markii aayadda saddex iyo tobnaad ee Daanyeel siddeed lagu weyddiinayo su'aasha ah, "Ilaa goorma?"

Mid baa ku yidhi ninkii hu' linen ah xidhnaa, oo dul taagnaa biyihii webiga, Ilaa goormay ahaan doontaa dhammaadka waxyaalahan yaabka leh?

Oo anna waxaan maqlay ninkii dharka wanaagsan ku huwanaa, kaas oo dul taagnaa biyihii webiga, markuu gacantiisa midig iyo gacantiisa bidixba samada u taagay, oo ku dhaartay Kan weligiis nool, in ay ahaan doonto wakhti, wakhtiyo, iyo badh; oo markuu dhammeeyo kala firdhinta xoogga dadka quduuska ah, waxyaalahan oo dhammu way dhammaan doonaan. Daanyeel 12:6, 7.

Su'aasha loo soo jeediyey Ciise, oo lagu matalay ninkii maro wanaagsan huwan ee ku jiray riyadii webiga Xiddeqel, waa, "Ilaa goormay ahaan doontaa dhammaadka waxyaalahan yaabka leh?"; riyadiina webiga Ulay Ciise, oo lagu matalay Palmoni (kan quduuska ah ee gaar ah), waxaa la weyddiiyey, "Ilaa goormay ahaan doontaa riyada ku saabsan qurbaanka joogtada ah, iyo xadgudubka baabba'a keena, si meesha quduuska ah iyo ciidankaba loogu dhiibo in cagaha lagu tunto?"

Walaashii White waxay sheegaysaa in riyoyinkii Daanyeel lagu siiyey agagaarka webiyada waaweyn ee Shincaar ay hadda ku jiraan geeddi-socodka rumoobiddooda, waxaana la xiriirina labada riyo ee webiyada in Ciise la weydiiyo "su'aasha" nebiyadeed, taas oo mar walba soo saarta sharciga Axadda inuu yahay "jawaabta." Hase ahaatee, labada jawaaboodba waxaa lagu soo bandhigayaa macnaha wakhtiga nebiyadeed, kaas oo dhammaaday 1844. Hormuudkii hore si sax ah bay u aqoonsadeen jawaabta su'aasha cutubka siddeedaad iyo riyadii webiga Ulay, waxayna fahmeen in 1798 ay ahayd goortii ay dhammaatay kala firdhinta xoogga dadka Ilaah. Laakiin 1844 ka dib, markii "ku-dabqaadista wakhtiga" ee Erayga nebiyadeed ee Ilaah dhammaatay, su'aasha nebiyadeed ee ah "Ilaa goorma?" waxay dib u caddaynaysaa fahamkii hormuudka sida "ilaa 2300 maalmood markaas quduuska waa la nadiifin doonaa xilliga dhow ee sharciga Axadda" iyo "wax walba" oo ka mid ah "yaababka" ku jira riyadii ugu dambaysay ee Daanyeel waa la dhammaystiri doonaa, marka ay dhammaato kala firdhinta dadka quduuska ah muddada saddex maalmood iyo badh ee astaan ahaan ah.

Aragtida webiga Xiddeqel ee saddexda cutub ee ugu dambeeya ee Daanyeel iyo aragtida webiga Ulay ee cutubyada toddobaad ilaa sagaalaad, Sister White waxay ku aqoonsatay inay yihiin "webiyada waaweyn ee Shinaar." Dhammaan culimada taariikhda iyo kitaabiga ahi waxay aqoonsan yihiin in ay jiraan laba webi oo keliya, oo labaduba yihiin webiyo waaweyn, kuwaas oo lala xiriiriyo Shinaar. Labadaas webi waa Tigris (Xiddeqel) iyo Yufraad. Webiga Ulay ma aha Yufraadkii Shinaar; waa marin-biyood yar oo gacanta lagu sameeyey oo ku yaal Faaris, ee ma aha Shinaar. Webiga Ulay ee aragtida ku jirta aasaaska iyo tiirka dhexe ee Adventism-ka kuma yaallo Shinaar, hase ahaatee nebiyaddu waxay Ulay ku aqoonsataa inuu yahay Yufraad, mid ka mid ah webiyada waaweyn ee Shinaar.

Aragtida Xiddeqel waxay soo bandhigaysaa taariikhda dibadda ee masduulaagga, bahalka, iyo nebiga beenta ah oo dunida ku hoggaaminaya Armageddoon, halka aragtida Ulaay ay matalayso shaqada Masiixa ee ku midaynaya Ilaahnimadiisa iyo dadnimada aadanaha. Si nebinnimo ahaan ah, waxyigu wuxuu webiga Ulaay u adeegsadaa markhaati labaad oo la socda Webiga Yufraad si loo aqoonsado shaqada uu Masiixu ku dhammaystiray isku xidhka Ilaahnimadiisa iyo dadnimada.

Yufraadis iyo Tigris labaduba waxay ka soo bilaabmeen Ceeden, waxayna dhex maraan dhererka taariikhda axdiga. Markay ku qulqulaan tiirka dhexe ee Adventism-ka Oktoobar 22, 1844, Yufraadis waxaa lala midaynayaa kanaalka Ulai ee dadku sameeyeen si uu u matalo isu-geynta Ilaahnimada iyo aadannimada, taas oo lagu dhammaystiro ku-dhaqanka rumaysadka ee kuwa lagu metelay boqol iyo afar iyo afartan kun. Ulai wuxuu matalaa imtixaan ku saabsan awoodda Erayga nebiyadeed ee Ilaah, waayo wuxuu dhigaa awoodda Ellen White—iyada oo aqoonsanaysa webiga Faaris ee Ulai inuu yahay mid ka mid ah webiyada waaweyn ee Shinar—inay ka hor timaaddo khabarada dunida.

Astaanta webiga Ulaay waxay matalaysaa imtixaan ku saabsan erayga dadka ama Erayga Ilaah. Dadku ma saxan yihiin, mise erayada ay Sister White soo bandhigtay baa sax ah? Webiga Ulaay ma wuxuu metelaa hal webi oo ku yaal Faaris, mise wuxuu metelaa webi nebiyadeed oo ka kooban biyo ka yimid Ceeden oo ku dhex qasmay biyaha dadka?

Waxaa laga yaabaa in xalal badan loo heli karo dhibaatan aan soo qaaday, laakiin waxaan soo bandhigi doonaa fikrado qaar si aad u aragto qodobkayga. Taariikhyahannada iyo fiqiyahannada adduunyadu ma saxan yihiin, halka Sister White ay qaldan tahay? Qofna kama doodo in “webiyada waaweyn ee Shinar” ay yihiin Tigris iyo Yufraad. Haddaba, marka Sister White ay webiga Ulai ee Faaris ku tilmaamayso webi weyn oo Shinar ah, ma nebiyad been ah bay tahay? Mise, ma nebiyad run ah bay tahay oo qalad samaysay? Immisa qalad ayuu nebi run ahi geli karaa ka hor intaanu ka tallaabin xadka oo uusan noqon nebi been ah? Mise, taariikhyahannadu ma khalidan yihiin? Mise, iyadu dhab ahaan ma saxan tahay? Mise, taariikhyahannada iyo Sister White labaduba ma saxan yihiin? Waxaan dhibaatan u soo qaaday ujeeddada ah in sharraxaadda dhibaatan ay noqoto qodob dheeraad ah oo ku saabsan ninkii dharka wanaagsan qaba, ee webiga dul taagan, oo la weyddiiyey, “Ilaa goormee?” labadaba aragtida webiyada Hiddeqel iyo Ulai.

Cutubka siddeedaad ee Daanyeel, Daanyeel wuxuu joogaa Suusa oo ku taal Faaris, Suusana waxay ku taallaa webiga Ulaay, kaas oo, sababo la xiriira nidaamka beeraha, ka kooban webiga dabiiciga ah iyo weliba taxane biyo-mareenno macmal ah. Marka Ulaay uu sii qulqulo qiyaastii boqol iyo konton mayl oo kale, wuxuu ku xirmaa meesha ay ku kulmaan webiyada Dijla iyo Furaat. Dijla iyo Furaat, oo ka soo bilowday Ceeden, ugu dambayntii way isku biiraan, oo markay sidaas isu galaan, webiga Ulaay ee ka imanaya Faarisna isla goobtaas ayuu ku xirmaa. Marka webiga Ulaay uu ku biiro nidaamka dhul-biyoodka ee Dijla meesha ay ku kulmaan Dijla iyo Furaat, Ulaay wuxuu ka mid noqdaa biyaha ka kooban webiyada waaweyn ee Shincaar. Taariikh-yahannadu waa sax, sidaas oo kalena Walaashii White.

Marka Sister White ay aqoonsanayso aragtida Ulay ee cutubka siddeedaad, waxay aqoonsanaysaa webi caan ku ah nidaamkiisa biyo-mareennada macmalka ah ee isku xidha webiyada Tigris iyo Euphrates, kuwaas oo matala laba xilli oo min 2520 sannadood ah, kuwaas oo ku dhammaaday 1798 iyo 1844.

Magac hore oo webiga Tigris loo yiqiin wuxuu ahaa Hiddeqel, waxaana marka loo eego Yufraad si gaar ah nebiyannimo ahaan loogu qeexay in labada webi ay la xidhiidhaan Ashuur iyo Baabuloon, kuwaas oo sidoo kale lagu aqoonsaday inay yihiin laba libaax oo loo diray inay karbaashaan idaha

Ilaah. Labadaas quwadood ee wax baabbi'ya waxay sii asturiyeen labada quwadood ee wax baabbi'ya ee Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaankii baadariga ahaa, kuwaas oo calaamado u ah nin iyo naag, ama kaniisad iyo dawlad. Roomaankii jaahiliga ahaa wuxuu ahaa ninka matalaya xeeldheeraanta dawladdnimada, Roomaankii baadariga ahaana waa naagta nijaasta ah ee xeeldheeraanta kaniisadnimada. Ashuur wuxuu ahaa ninka, Baabuloonna naagta marka loo eego xidhiidhkooda nebiyannimo; sidaas darteedna Tigris waxaa lagu aqoonsanayaa ninka, Yufraadna naagta.

Webiga Tigris waa webiga siyaasadda dawladeed oo gaadhay ilaa 1798, Efratena oo ah webiga maamul-diimeedka wuxuu gaadhay ilaa 1844. Efratigu waa inuu gaadhaa ilaa 1844, waayo farriintii 1844 waxay ku saabsanayd Baabuloon, (Efratiga) taas oo mar kale dhacday 1844. Sida Efratigu u soo saaray biyo-dhac 1844, webiga Ulay, kaas oo isaguna ku biiray isu-tagga webiyada isagoo astaan u ah shuqullada aadanaha, ayaa la midoobay biyaha webiga kale. Webiga siyaasadda dawladeed waxaa lagu xannibay 1798, markaas oo awooddii madaniga ahayd laga qaaday quwaddii baadariga. Isla sannadkaas ayay Maraykanku bilaabaan inay xukumaan sidii bahalka dhulka iyo boqortooyadii lixaad ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah. Webiga Tigris waxaa lagu xannibay 1798, si qumman goobta uu dawladdu ugu dambayntii dunida oo dhan ugu khasbi doonto inay jebiyaan xannibaadda, taas oo hadda dib u haysa daadadka silicdilka baadariga ee ku soo fool leh inay dunida ku fatahaan sidii daad aad u xoog badan. Derbigaas, ama xannibaaddaasi, waa derbiga kala-sooca kaniisadda iyo dawladda.

Sannadkii 1844, labadaba Webiga Furaat iyo Ulay waxay tilmaamayaan in farriintii 1844 ay tahay dhiciddii Baabuloon, isla markaana ay tahay hawshii qudheeda ee Masiixu bilaabay 1844, markuu, isagoo ah Rasuulka Axdiga, ka nadiifiyey biyaha Baabuloon iyo shuqullada aadanaha dad la doonayey inay galaan meeshiisa quduuska ah—dad u baahnaa in la nadiifiyo ka hor intaanay gelin Quduuska ugu Quduusan. Nadiifintii ugu dambaysay ee dadkaas waxaa lagu dhammaystiray roobkii ku da'ay hoos imanaya farriintii Qaylada Saqda-dhexe, dhibcahaas roobka ee farriinta Qaylada Saqda-dhexe na waxaa laga miiqay biyaha webiga Tigris, sida ay Milleriyiintu u aqoonsadeen Rooma baadariga ah iyo 1798, iyo sidii ay u aqoonsadeen dhiciddii Baabuloon oo loogu nadiifiyey farriinta ka hor albaabka xidhmay, ama waxaad odhan kartaa—in lagu nadiifiyey roobkii ka yimid biyihii la miiqay ee webiyada Ulay, Tigris, iyo Furaat, iyagoo soo bandhigay farriinta Daanyeel 8:14, oo fuliyey farriintii Qaylada Saqda-dhexe ka hor furitaankii Maalinta Kafaaraggudka ee astaanta ka sarraysa.

Markii Masiixu uu ku taagan yahay biyaha Xiddeqel aayadda toddobaad ee cutubka laba iyo tobnaad ee Daanyeel, wuxuu ku taagan yahay biyaha Tiigris, oo ah biyaha xeelad-dawladeed ee ku jira muujinta qeexaysa dhaqdhaqaaqyada ugu dambeeya ee xeelad-dawladeedka aadanaha ee horseedaya dhammaadka wakhtiga nimcadu furan tahay. Wuxuu halkaas u taagan yahay isagoo ka jawaabaya su'aasha aayaddii ka horraysay, sidaas oo kale sida ku jirta muujintii Webiga Ulaay, ninkii dharka lihi, oo halkaas ah Palmóoni, Kan Tirada Yaabka leh, uu u bixiyo jawaab su'aal ku taal aayaddii ka horraysay. Labada dhacdoba, wada hadalku waa wada hadal samawi ah oo u dhexeeya malaa'igaha iyo Masiixa, oo labadaba su'aashu waa, “Ilaa goormee?”

Jawaabtu waa ilaa 2300 maalmood; cutubka siddeedaad iyo cutubka laba iyo tobnaadna waa “wakhti, wakhtiyo, iyo badh.” Jawaabta waxaa loo fahmay 2300 sannadood iyo 1260 sannadood, laakiin sannadkii 1844 Ilaah wuxuu saaray reebid ku saabsan ku-dhaqanka wakhtiga gudaha farriinta nebiyadeed, waayo wakhti dambe ma jiro. Waa maxay jawaabta Palmoon, Ninkii ku lebisnaa maro wanaagsan, uu u hayo jiilkiisa ugu dambeeya? Su’aasha ah “Ilaa goorma?” ayaa lagu muujiyey markhaatiyaal badan si loo aqoonsado in sharciga Axadda uu yahay jawaabta su’aashaas; haddaba ma sharciga Axadda ayaa quduuska lagu daahiriya, oo ma “yaababkan oo dhan” ayaa lagu dhammeeyaa sharciga Axadda? Maxay yihiin “yaababka” lagu dhammeeyo sharciga Axadda, goormase “yaababkaas” bilaabmeen?

Markaas aniga Daanyeel ah ayaan eegay, oo bal eeg, laba kale ayaa taagnaa, midna dhinacan qarkiisa webiga, kan kalena dhinaca kale ee qarkiisa webiga. Midkoodna wuxuu ku yidhi ninkii dhar wanaagsan xidhnaa oo dul taagnaa biyihii webiga, Ilaa goormee ayay ahaan doontaa dhammaadka waxyaalahan yaabka leh?

Oo waxaan maqlay ninkii dhar wanaagsan oo linen ah huwanaa, kii ku dul taagnaa biyihii webiga, markuu gacantiisa midig iyo gacantiisa bidixba xagga samada u taagay, oo ku dhaartay Kan weligiis nool, in ay ahaan doonto wakhti, wakhtiyo, iyo badh; oo markuu dhammaystiro kala firdhinta xoogga dadka quduuska ah, waxyaalahan oo dhammu way dhammaan doonaan. Daanyeel 12:5–7.

Su’aasha astaanleyda ah ee “Ilaa goorma?” waxay calaamad u tahay sharciga Axadda, malaa’igtuna ma ay weyddiin goorma ayuu yahay sharciga Axaddu, balse waxay weyddiisay goorma ay tahay dhammaadka yaababka. “Yaababka” waxay ku dhammaadaan sharciga Axadda, haddaba maxay yihiin yaababkaas u horseeda sharciga Axadda? Ama si ka sii gaar ah, maxay yihiin “yaababka” lagu matalay riyada lagu bixiyey Hiddeqel agtiisa, ee lagu matalay cutubyada tobnaad ilaa laba iyo tobnaad? Haddii aynu go’aamin karno waxa “yaababku” yihiin, waxaynu heli karnaa goorta ay “yaababku” bilaabmaan. Daniel 10, Jibriil si gaar ah ayuu u caddeeyaa waxa ujeeddadiisu ahayd la macaamilkiisii Daanyeel intii lagu jiray riyada.

Haddaba waxaan u imid inaan ku fahamsiiyo waxa dadkaaga ku dhici doona maalmaha ugu dambeeya, waayo aragtidu weli waxay u taal maalmaha badan. Daniel 10:14.

Jibriil wuxuu u yimid inuu dadka Ilaah fahamsiiyo waxa ku dhici doona maalmaha ugu dambeeya. In la qiyaaso in waxsii sheegyada ku jira Daanyeel laba iyo tobnaad ay si sax ah u fahmeen Milleriyiintu, haddana qirashadaas loo adeegsado in lagu diido ku-dhaqanka cutubkaas ee maalmaha ugu dambeeya—taasu waa in la burburiyo ujeeddadii uu Jibriil si cad u sheegay. Marka Jibriil ka bilaabo qiso waxsii sheegid ah aayadda koowaad ee cutubka kow iyo tobnaad ilaa aayadda saddexaad ee cutubka laba iyo tobnaad, taariikhda halkaas lagu matalay waa faahfaahinta dibadda ee waxsii sheegidda ee sida masduulaagga, bahalka, iyo nebiga beenta ah ay dunida ugu hoggaamiyaan Armageddoon. Cutubka dhexdiisa waxaa ku jira tuducyo tilmaamaya in dadka Ilaah la silcinayo, laakiin taariikhda cutubka kow iyo tobnaad ugu horrayn waa muujin dibadeed. Tani waxay ka dhigan tahay in cutubka tobnaad iyo cutubka laba iyo tobnaad ay yihiin alfa iyo omega ku dhex jira araggii ugu dambeeyey ee Daanyeel, waayo si ka duwan cutubka kow iyo tobnaad labaduba waxay qeexayaan farriin gudaha ah oo tilmaamaysa shaabadaynta boqol iyo afartan iyo

afarta kun. Cutubka dhexe waa kacdoonka aadanaha sida uu u metelo boqorka woqooyi, baadariga Rooma, halka alfa, oo ah cutubka tobnaad, iyo omega, oo ah cutubka laba iyo tobnaad, ay tilmaamayaan waayo-aragnimada gudaha ah ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun ee maalmaha ugu dambeeya. Saddexda cutubba waxay u horseedaan xidhitaanka albaabka nimcada; cutubka alfa wuxuu ka bilaabmaa cabsida Ilaah oo kala soocda laba nooc oo caabudayaal ah, dhammaadka cutubkana Daanyeel waxaa la siiyaa labanlaab awood ah, sidaasna waxaa lagu aqoonsanayaa farriimaha malaa'igta kowaad iyo tan labaad. Cutubka laba iyo tobnaad waa cutubka omega, wuxuuna tilmaamayaa farriinta xukunka ee malaa'igta saddexaad.

Cutubka kow iyo tobnaad wuxuu faahfaahinayaa fallaagada aadanaha laga bilaabo burburkii Yerusaaalem ilaa xidhitaanka nimcada, taas oo sida ay sheegtay Sister White ay tahay tusaale muujinaya xidhitaanka nimcada dhammaadka dunida. Daanyeel 11 wuxuu ka bilaabmaa burburkii Yerusaaalem, waayo Daanyeel wuxuu ka mid ahaa kuwii Baabuloon loo kaxaystay intii lagu jiray burburkii saddex-geesoodka ahaa ee Yerusaaalem, kaas oo astaan u ahaa burburkii isla magaaladaas ee dhacay sannadkii 70 AD, dabadeedna mar kale maalmaha ugu dambeeya sida dunidu u matalayso.

Laba ba burbur oo sugin oo Yerusaaalem ku dhacay isla maalinta sannadka, iyadoo u kala fogaa lix boqol iyo lixdan iyo shan sannadood. Labadaas burbur waxay ku dhaceen magaalada meeshii Sanduuqa Axdigu ay ahayd inuu yaallo. Shiiloh waxay lahayd isla astaamaha nebinnimo, waxayna u taagan tahay burburkii ugu horreeyey ee magaalo ay joogtay, ama ay ahayd inay joogto, joogitaanka Ilaah. Markay Sister White adeegsato burburka Yerusaaalem sida astaan u ah burburka maalmaha dambe, waxay ka faalloonaysaa khudbaddii Masiixa ee ku saabsan burburka Yerusaaalem.

Shiiloh, burburintii Yerusaaalem ee hoos timid Nebukadnesar iyo Tiitos waa saddex markhaati oo ku saabsan maalmaha ugu dambeeya sida ay u metelaan burburinta magaalada Ilaah. Shiiloh waa farriinta malaa'igta kowaad oo baraysa in Ilaah laga cabsado, wax uu Eli samayn waayay, oo ammaantiisa la siiyo, wax uu Eli samayn waayay, waayo saacaddii xukunkiisu way timid. Farriinta malaa'igta labaad waa meesha aynu ka helno labanlaabid sida ay u metelaan Nebukadnesar iyo Tiitos. Burburinta saddexaad ee Yerusaaalem, maalmaha ugu dambeeya, waa dhammaadka wakhtiga imtixaanka, kaas oo ah dhammaadka xukunka.

Cutubka kow iyo tobnaad waa taariikhda dibadda ee farriimaha saddexda malaa'igood. Waxa uu dhex yaallaa araggii kala-sooca ee cutubka tobnaad iyo saddexdii taabasho ee awood-siinta ahaa ee dhacay maalintii laba iyo labaatanaad ee araggii Daanyeel. Taas macnaheedu waa in cutubka laba iyo tobnaadna uu sidoo kale ka hadli doono sheekada gudaha ee waxa ku dhaca dadka Ilaah maalmaha ugu dambeeya. Waxa kale oo ay ka dhigan tahay in iftiinka ku jira cutubka laba iyo tobnaad uu laba iyo labaan jeer ka dhalaal badan yahay iftiinka ku jira cutubka tobnaad.

Araggii Ulaay dhexdeeda, Masiixa waxaa kaloo la weyddiiyey, "Ilaa goormee?" Laba-iyo-tobankii aayadood ee ka horreeyey su'aasha ku jirta aayadda saddex-iyo-tobnaad, waxay tilmaamayeen taariikh nebiyeed dibadeed oo matalaysay faahfaahin muhiim ah oo ku saabsan quwadaha waxsii sheegista Kitaabka Quduuska ah. Laba-iyo-tobankaas aayadood waxay si fudud u soo celinayeen

oo u sii ballaadhinayeen taariikhdiis lagu matalay cutubka toddobaad. Taariikhda nebiyeed ee lagu soo bandhigay aayadahaas waxaa mar kale lagu soo celiyaa oo lagu sii ballaadhiyaa cutubka kow iyo tobnaad, iyadoo laga bilaabay wakhtigii reer Maaday iyo Faaris. Nuska dambe ee cutubka siddeedaad iyo dhammaan cutubka sagaalaad waa matalaadda dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya ee uu sameeyey nebi Daanyeel. Muujintii taariikhda nebiyeed ee laga helayo araggii webiyada Ulaay ee saddexda cutub ah, oo ay weheliso matalaadda dadka Ilaah ee cutubyadaas ku jirta taas oo loo marayo la falgalka Daanyeel iyo Jibriil, waa alfa ilaa oomega ee cutubyada tobnaad ilaa laba-iyo-tobnaad.

Maadaama Hiddeqel uu yahay omega, Ulay-na uu yahay alfa, xoogga uu matalo iftiinka la furfuro cutubka laba iyo tobnaad, marka wakhtiga dhammaadku la gaadho, wuxuu ka iftiin badan yahay laba iyo labaatan jeer aragga ah tiirka dhexe iyo aasaaska Adventism-ka. Sidaas darteed; iftiinka araggii ugu dambeeyey ee Daanyeel si toos ah ayaa loogu aqoonsanayaa inuu yahay iftiin la xidhiidha dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya. Markii malaa'igtii ay weyddiiso ninkii huwanaa maro wanaagsan, "Ilaa goormaa?" dhammaadka waxyaalaha yaabka leh, waxyaalaha yaabka leh waa kuwa u ifaya sida xiddigaha weligood iyo weligoodba, sida taariikhda axdiga Aabraam ay uga soo noqnoqonayso amarkii Aabraam lagu faray inuu xiddigaha eego. Waxyaalaha yaabka leh ee Daanyeel laba iyo tobnaad ku jira waa beddelidda aadanaha si ay u noqdaan calanka boqolka iyo afartan iyo afarta kun.

Qodob hore ayaynu ku aqoonsannay in aayadda kow iyo tobnaad ee Daanyeel laba iyo tobnaad ay tilmaamayso xilli nebiyadeed oo ka kooban laba xilli, kan ugu horreeyana uu yahay soddon sannadood. Si aan culayska saxda ah u saaro aayadda kow iyo tobnaad, waxaan u tegey aayadda toddobaad; si aan u muujiyo ka-qaybgalka tooska ah ee Masiixu ku leeyahay yaababta uu ka dhex sameeyo dadkiisa maalmaha ugu dambeeya.

Markaan ku soo noqonayo aayadda kow iyo tobnaad, waxaan doonayaa inaan idin xusuusiyo in cutubka laba iyo tobnaad uu si toos ah ugu yeedhay "maalmaha ugu dambeeya" Gabriel. Maalmaha boqolka iyo afartan iyo afarta kun, kuwaas oo ah maalmaha lagu shaabadeeyo oo ay axdi kula galaan Ilaah; sida ku qoran kitaabka Daanyeel, waxaa jiri doona farriin shaabadeeda laga furi doono oo ku kici doonta qaylo weyn. Farriintaas waxaa cutubka laba iyo tobnaad ku metela saddex xilli oo nebiyadeed oo kala duwan, kuwaas oo horeba ay u qeexeen Milleriyiintu, dabadeedna uu Ruuxa Waxsii-sheegiddu ansixiyey. Saddexdaas xilli ma metelaan waqti, waayo isla malaa'igtaas oo labada gacmoodba samada u taagaysa cutubka laba iyo tobnaad, ayaa hal gacan samada ugu taagtay Muujintii toban, oo ku dhaaratay inaan mar dambe waqti jiri doonin. Ku dhawaaqiddaas 1844 waxay ka dhigan tahay in saddexda xilli ee nebiyadeed ee Daanyeel laba iyo tobnaad ay yihiin xilliyo astaan ah oo aan loola jeedin inay metelaan waqti.

Sidaas darteed, marka muddada dhexe ee astaan ahaan wax sii sheegidda ee ku xusan Daanyeel laba iyo tobnaad ay tahay muddo laba-laab ah oo ka bilaabmaysa soddon sannadood isla cutubka uu Miikaa'iil istaago, markaas waxaad garanaysaan in muddadaas laba-laabka ah ee ka bilaabmaysa soddon sannadood ay tahay dhammaystirka qumman ee wax sii sheegiddii alfa ee Aabraam. Oomegada wax sii sheegidda wakhtiga, taas oo bilowda taariikhda axdiga marka loo eego qoom la doortay, waxay gaadhaa dhammaystirkeeda qumman isla cutubkaas oo ah

gunaanadka markhaatifurka Daanyeel ee ku saabsan waxa dadka Ilaah ku dhici doona maalmaha ugu dambeeya.

Wakhtiga dhammaadka, kitaabkii Daanyeel waa la furayaa, iftiinka ka soo baxana wuxuu shaabadaynayaa dadka Ilaah. Wakhtiga dhammaadka, kitaabkii Daanyeel waa la furayaa, iftiinka ka soo baxana waxaa lagu metelaa saddex xilli oo nebiyadeed oo ku dhex jira cutubka ugu dambeeya ee Daanyeel. Cutubkaasu waa omega-da saddexda cutub ee ka kooban muujintii Xiddeqel, muujintii Xiddeqelna waa omega-da saddexda cutub ee metela alpha-da muujimaha webiyada ee Daanyeel. Webiyadii ka bilaabmay Ceeden waxay ugu dambayntii ku soo dhammaadeen Daanyeel, dabadeedna Erayga nebiyadeed ee Ilaah wuxuu geeyey dhaqdhaqaaqii Milleriyiinta ee malaa'igta kowaad iyo tan labaad, oo ah dhaqdhaqaaqa alpha ee labada dhaqdhaqaaq ee saddexda malaa'igood. Kun iyo laba boqol iyo sagaashanka sannadood ee aayadda kow iyo tobnaad waa omega-da wax sii sheegidda 430-ka sannadood ee Ibraahim iyo Bawlos.

Ka hor intaan sii wadin Daanyeel laba-iyo-toban iyo xidhiidhkiisa wax sii sheegidda Aabraam, waxaa wanaagsan in la xusuusto qofkii Bawlos ahaa. Bawlos ma ahayn oo keliya rasuulkii loo diray quruumaha aan Yuhuudda ahayn, balse si la mid ahna fariintiisii wuxuu ku soo bandhigay Erayga nebinnimada ee Ilaah. Waxa taas ka sii muhiimsanina waa in Bawlos ahaa nebi qaybeed. Nebi qaybeed waa nebi la soo kiciyo si uu dadka Ilaah uga hago qayb maamulid ilaahiyadeed mid kale, sida Muuse oo kale, isagoo ka gudbinaya cibaadada meeshii allabariga ilaa cibaadada meesha quduuska ah; Yooxanaa Baabtiisaha; isagoo ka gudbinaya meesha quduuska ah ee dhulka ilaa Meesha Quduuska ah ee Samada. Bawlos wuxuu qoray xog iyo xeerar ku saabsan sida xaqiiqada tooska ah loogu dabaqo tan ruuxiga ah in ka badan dhammaan qorayaashii kale ee Kitaabka Quduuska ah oo la isu geeyey, si aad iyo aad uga badan! Waxaa loo soo kiciyey si uu u sharxo gudbidda ka timaadda xaqiiqada tooska ah una gudubta tan ruuxiga ah, iyadoo lagu eegayo macnaha guud ee dadka axdiga Ilaah.

Bawlos waa xidhiidhka isku xira ballanqaadyadii axdiga ee loo sameeyey dadka la doortay ee Ibraahim, markii dadkaas la doortay ay ka guureen kuwo muuqda oo toos ah una gudbeen kuwo ruuxi ah. Haddii aadan si dhab ah ugu qotomin kaalinta uu Bawlos ku lahaa taariikhda axdiga, markaas waxaa laga yaabaa inaad arkin sida ay Ilaah ahaan ugu habboon tahay in wax sii sheegiddii ugu horraysay ee dadka axdiga Ilaah ay noqoto wax sii sheegid waqtiyeed oo laba-geesood ah oo ku bilaabmaysa muddo 30 sano ah. Mid ka mid ah wax sii sheegyada waxaa dejiyey aabbaha dadka la doortay, oo markii ay u gudbeen inay noqdaan dad ruuxi ah oo la doortay, nebi kala-soocid xilliyeed leh ayaa la kiciyey si uu u aqoonsado oo u sharxo gudubkaas, iyo weliba si uu u ansixiyo wax sii sheegiddii waqtiyeed ee Abram markhaati labaad oo ka imanaya Axdiga Cusub, oo la jaanqaadaya markhaatigii kowaad ee ka yimid Axdiga Hore. Abram bilowgii, dabadeedna Bawlos dhammaadka, waxay tusaale u yihiin muhiimadda 1290-ka ee maalmaha ugu dambeeya.

Waxaan ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.

“Riyadii Sekaryaah ee ku saabsan Yashuuca iyo Malaa'igta waxay si gaar ah ugu qusaysaa waayo-aragnimada dadka Ilaah ee ku jirta dhacdooyinka gabagabada ee maalinta weyn ee

kafaaraggudka. Kaniisadda hadhay ayaa markaas lagu soo gelin doonaa imtixaan iyo cidhiidhi weyn. Kuwa xajiya amarrada Ilaah iyo rumaysadka Ciise waxay dareemi doonaan carada masduulaagga iyo ciidammadiisa. Shaydaan wuxuu dunida u tiriyaa inay tahay raaciyadiisa; xataa wuxuu xukun ku helay kuwo badan oo isku sheega Masiixiyiin. Laakiin halkan waxaa jooga koox yar oo ka hor imanaysa sarrayntiisa. Haddii uu ka tirtiri kari lahaa dhulka, guushiisu waxay ahaan lahayd mid dhamaystiran. Sida uu quruumaha jaahilka ah ugu kiciyey inay baabbi'yaan Israa'iil, sidaas oo kale mustaqbalka dhow ayuu awoodaha sharka leh ee dunida ku kicin doonaa inay baabbi'yaan dadka Ilaah. Dadka waxaa laga doonan doonaa inay adeecaan amarro dad samee ah oo jebinaya sharciga rabbaaniga ah.

“Kuwa daacad u ah Ilaah waa la handadi doonaa, waa la canaan doonaa, waana la mamnuuci doonaa. Waxaa ‘laydin gacangelin doonaa xataa waalidkiin, iyo walaalihiin, iyo ehelkiin, iyo saaxiibbadiin,’ xataa ilaa dhimasho. Luukos 21:16. Rajadooda keliya waxay ku jirtaa naxariista Ilaah; difaacooda keliya wuxuu ahaan doonaa salaad. Sida Yashuua ugu baryay Malaa'igta hortiisa, sidaas oo kale kiniisadda hadhay, iyagoo qalbi jaban leh iyo rumaysad aan liicin, ayay dembi-dhaaf iyo samatabbixin ugu baryi doonaan Ciise, oo ah Qareenkooda. Waxay si buuxda uga warqabaan dembiga noloshooda, waxay arkaan itaaldarradooda iyo inaanay istaahilin; oo waxay diyaar u yihiin inay quustaan.”

“Kii wax jirraba ayaa ag taagan si uu u eedeeyo iyaga, sidii uu ag istaagay inuu ka horjoogsado Yashuua. Wuxuu tilmaamaa dharkooda wasakhda leh, iyo dabeecadahooda aan dhammaystirnayn. Wuxuu soo bandhigaa itaaldarradooda iyo nacasnimadooda, dembiyadooda mahadnaqla'aanta ah, iyo sida ay uga ekaan la'yihiin Masiixa, taas oo sharaf dhac ku keentay Bixiyahooda. Wuxuu ku dadaalaa inuu cabsi geliyo iyaga fikirka ah in xaaladdoodu tahay mid aan rajo lahayn, oo wasakhda nijaasnimadooda aan weligeed la maydhi doonin. Wuxuu rajaynayaa inuu sidaas ku baabbi'yo rumaysadkooda, si ay ugu gacan galaan jirraadihiisa oo ay uga jeestaan daacadnimadooda Ilaah.”

“Shaydaanku si sax ah ayuu u garanayaa dembiyada uu ku duufsaday dadka Ilaah inay galaan, wuxuuna ku adkeeyaa eedihiisa iyaga ka gees ah, isagoo ku dhawaaqaya in dembiyadooda aawadood ay lumiyeen ilaalintii rabbaaniga ahayd, isla markaana ku doodaya inuu xaq u leeyahay inuu baabbi'yo iyaga. Wuxuu sheegayaa in ay la mid yihiin isaga qudhiisa, oo ay sidaas oo kale u mudan yihiin in laga reebo raallinimada Ilaah. ‘Kuwanu ma kuwaa,’ ayuu yidhi, ‘ee beddelkayga jannada ka geli doona, oo qaadi doona meesha malaa'igtii ila midoobay? Waxay sheegtaan inay addeecaan sharciga Ilaah; hase yeeshee miyey amarradiisii xajiyeen? Miyaanay naftooda jeclayn in ka badan jacaylka Ilaah? Miyaanay danahooda gaarka ah ka hormarin adeeggiisa? Miyaanay jeclaan waxyaalaha dunida? Eega dembiyada calaamadeeyey noloshooda. Bal ogaada danaysigooda, xumaantooda, nacaybkooda ay isu qabaan. Ilaah miyuu iga fogayn doonaa aniga iyo malaa'igtayda hortiisa, haddana abaalmarin doonaa kuwa isla dembiyadaas galay? Ma samayn kartid tan, Rabbiyow, adigoo caddaalad ku socda. Caddaaladdu waxay dalbanaysaa in xukunka iyaga lagu rido.”

“Laakiinse inta Masiixa raacsan dembaabeen, iskuma ayan dhiibin in quwadaha shaydaannigu xukumaan. Dembiyadoodii way ka toobad keeneen, oo Rabbiga ayay ku doondooneen is-hoosaysiin iyo qoomammo; Difaacaha rabbaaniga ahuna iyaga aawadood buu u baryaa. Kan

ugu daran loogu xadgudbay mahadnaqla'aantooda, oo dembigooda yaqaan iyo weliba toobaddoodaba, wuxuu ku dhawaaqaa: 'Rabbigu ha ku canaanto, Shayddaanow. Noloshaydaan u bixiyey nafahan. Calaacalaha gacmahayga ayay ku qoran yihiin. Waxay lahaan karaan cillado dabeecadeed; way ku fashilmi kareen dadaalladoodii; laakiinse way toobad keeneen, anna waan cafiyey oo waan aqbalay.'"

Weerarada Shaydaanku way xoog badan yihiin, khiyaanooyinkiisuna waa xeelad iyo qarsoodi; hase ahaatee, isha Rabbigu waxay ku soo jeeddaa dadkiisa. Dhibaataadoodu waa weyn tahay, lolka foornada ayaa u muuqda inuu qarka u saaran yahay inuu baabbi'iyey; laakiin Ciise wuxuu ka soo bixin doonaa sida dahab dabka lagu tijaabiyey. Jacaylkooda dunyowgu waa laga fogayn doonaa, si iyaga dhexdooda suuradda Masiixu si kaamil ah loogu muujiyo.

"Mararka qaarkood Rabbigu wuxuu u ekaan karaa mid illoobay khataraha kaniisaddiisa iyo dhibaataada ay cadowgeedu u geysteen. Laakiin Ilaah ma illoobo. Waxba dunidan kaga jira ma jiraan oo qalbiga Ilaah uga qaalisan sida kaniisaddiisa. Doonistiisu ma aha in xeeladda dunyadu ay xumayso taariikhdeeda. Dadkiisa ugama tago in ay ka adkaadaan jirraabaadaha Shaydaanka. Wuxuu ciqaabi doonaa kuwa si qaldan u matala, laakiin nimco ayuu u muujin doonaa kulli kuwa si daacad ah u toobad keena. Kuwa isaga ugu yeedha xoog ay ku horumariyaan dabeecadda Masiixiga, wuxuu siin doonaa gargaarka loo baahan yahay oo dhan."

"Waqtiga ugu dambaysta dadka Ilaah way taahi doonaan oo way u ooyi doonaan karaahiyada dalka lagu sameeyo. Iyagoo ilmo leh ayay kuwa sharka leh uga digi doonaan khatartooda ah inay ku tumanayaan sharciga rabbaaniga ah, oo murugo aan la sheegi karin ayay horta Rabbiga isku hoosaysiin doonaan iyagoo toobad keenaya. Kuwa sharka lehna way ku majaanjiloon doonaan murugadooda oo way ku jeesjeesi doonaan digniintooda culus. Laakiin tiiraanyada iyo is-hoosaysiinta dadka Ilaah waa caddayn aan la dafiri karin oo muujinaysa inay dib u helayaan xoogga iyo gobannimada dabeecadda ee ay ku lumiyeen dembiga aawadiis. Waa sababta oo ah waxay si sii dhowaanaysa ugu soo dhowaanayaan Masiixa, sababta oo ah indhahoodu ku qotomaan daahirsanaantiisa kaamilka ah, ayay si sidaas u cad ugu gartaan dembiga dembinimadiisa aadka u weyn. Qabownimada iyo is-hoosaysiintu waa shuruudaha guusha iyo libinta. Taaj ammaan leh ayaa sugaya kuwa ku sujuuda salka iskutallaabta."

"Kuwa Ilaah kuwa daacadda u ah ee tukada waxay, sidii ay tahay, ula xiran yihiin isaga. Iyagu qudhoodu ma oga sida ammaan ee loo gaashaamay. Iyagoo Shayddaan kiciyey, taliyayaasha dunidan waxay doonayaan inay baabbi'yaan; laakiin haddii indhaha carruurta Ilaah loo furi lahaa sidii indhihii addoonkii Eliishaa loogu furay Dootaan, waxay arki lahaayeen malaa'igaha Ilaah oo hareerahooda deggan, iyagoo xakamaynaya ciidammada gudcurka.

"Sida dadka Ilaah ay naftooda ku hoos dhibaan hortiisa, iyagoo baryaya daahirnimo qalbiga ah, amarku waa la bixiyaa, 'Ka qaada dharka wasakhda ah,' waxaana la sheegaa erayadan dhiirrigelinta leh, 'Bal eeg, xumaantaadii waan kaa qaaday, oo waxaan kuu huwin doonaa dhar kale.' Sekaryaah 3:4. Khamiiska aan iin lahayn ee xaqnimada Masiixa ayaa la dul saaraa carruurta Ilaah ee la tijaabiyey, la jirrabay, oo aaminka ah. Kuwa hadhay ee la quudhsaday waxaa lagu huwiyaa dhar ammaan badan, si aan mar dambe loogu nijaasayn fasaaqidda dunida. Magacyadooda waxaa lagu hayaa buugga nolosha ee Wanka, iyagoo ka diiwaangashan

kuwa aaminka ah ee qarniyada oo dhan. Waxay iska caabiyeen khiyaanooyinka kan wax khiyaaneeya; qaylada masduulaagga lagama weecin daacadnimadooda. Haatan waxay weligood ka ammaan qabaan xeeladaha kan wax duufsada. Dembiyadooda waxaa lagu wareejiyaa kii dembiga asal ahaan bilaabay. “Cimaamad qurux badan” ayaa madaxyadooda la saaraa.

Intii Shaydaan uu ku adkaysanayay eedaymihiisa, malaa’ig quduus ah oo aan la arki karin ayaa hore iyo dib u dhex marayay, iyagoo kuwa aaminka ah dul saaraya shaabadda Ilaaha nool. Kuwanu waa kuwa ku taagan Buur Siyoon iyagoo la jira Wanka, oo magaca Aabbaha ku qoran yahay fooddooda. Waxay ku heesaan carshiga hortiisa gabayga cusub, kaas oo ah gabay aan ninna baran karin marka laga reebo boqol iyo afar iyo afartan kun oo laga soo furtay dhulka. “Kuwanu waa kuwa Wanka raaca meel kastoo uu tago. Kuwan waxaa laga soo furtay dadka dhexdooda, iyagoo ah midhaha ugu horreeya ee Ilaah iyo Wanka loo bixiyey. Afkoodana khiyaano lagama helin, waayo, carshiga Ilaah hortiisa ayay eedla’aan ku yihiin.” Muujintii 14:4, 5.

“Haddaba waxaa la gaadhay dhammaystirka buuxa ee erayadii Malaa’igta: ‘Haddaba maqal, Yashuuca wadaadka sare ahow, adiga iyo saaxiibbadaada hortaada fadhiya; waayo, iyagu waa niman lala yaabo; waayo, bal eeg, addoonkayga laanta ah ayaan soo bixin doonaa.’ Sekaryaah 3:8. Masiixa waxaa lagu muujiyey inuu yahay Bixiyaha iyo Samatabbixiyaha dadkiisa. Haddaba runtii kuwa hadhayu waa ‘niman lala yaabo,’ sida ilmada iyo is-hoosaysiinta xajkoodii ay u bannaynayaan farxad iyo maamuus hortiisa Ilaah iyo Wanka. ‘Maalintaas laantii Rabbigu waxay ahaan doontaa qurux iyo ammaan, midhaha dalkuna waxay u ahaan doonaan wanaag iyo bilic kuwii reer binu Israa’iil ka baxsaday. Oo waxay noqon doontaa in kii Siyoon ku hadha iyo kii Yeruusaalem ku sii nagaada loogu yeedhi doono quduus, kuwaas oo ah mid kasta oo Yeruusaalem ku qoran kuwa nool dhexdooda.’ Ishacyaah 4:2, 3.” Prophets and Kings 587–592.